

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ενότητα 4: Θεωρίες Μάθησης: Το αντικειμενικό και
το πολυπολιτισμικό "Παράδειγμα"

Χρήστος Παρθένης

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

1. Θεωρίες Μάθησης: Το Αντικειμενικό και το Πολυπολιτισμικό «Παράδειγμα» (2-53)

- Χαρακτηριστικά και εφαρμογή της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης
- Υποθέσεις για τις δυσκολίες εφαρμογής
- Πολιτικά και Πρακτικά προβλήματα

2. Σχεδιάζοντας Πολυπολιτισμικές Δράσεις

Πολυπολιτισμικό «Παράδειγμα»

Η εφαρμογή του
Πολυπολιτισμικού «Παραδείγματος»

	θετικιστικό	ερμηνευτικό
η πραγματικότητα	είναι εξωτερική και ανακαλύπτεται από τον παρατηρητή	η μορφή της κατασκευάζεται από τον παρατηρητή
η γνώση	είναι αντικειμενική και ανεξάρτητη του γνώστη	είναι υποκειμενική, κατασκευάζεται από το γνώστη
ο ρόλος της επιστήμης	αναζήτηση αιτιακών εξηγήσεων και νόμων για τη συμπεριφορά των μαθητών	κατανόηση - ερμηνεία των νοημάτων που κατασκευάζουν οι μαθητές
ο ρόλος του ερευνητή	Εξωτερικός παρατηρητής	συμμέτοχος, βιώνει ότι και οι ερευνώμενοι
μέθοδοι	κυρίως ποσοτικές	κυρίως ποιοτικές
αξίες	η γνώση και η επιστήμη είναι αξιολογικά ουδέτερες	η γνώση και η επιστήμη είναι φορτισμένες με αξίες

Δημιουργία Παραδείγματος	Θεωρητικό Επίπεδο	Ερευνητικό Επίπεδο
Προ-Παραδειγματική φάση	Ασαφείς προβληματισμοί	Ανταγωνιστικές ομάδες
Παράδειγμα	Προσήλωση στους κανόνες και τις έννοιες του Παραδείγματος	Δημιουργία συγκεκριμένων υποδειγμάτων
Κανονική Επιστήμη	Επίλυση των γρίφων	Συσώρευση της επιστημονικής γνώσης, εμφάνιση νέων ερευνητών
Ανωμαλίες	Μειωμένη εξηγητική επάρκεια σε σχέση με τις προσδοκίες που γεννά το Παράδειγμα	Μειωμένη πίστη στο Παράδειγμα
Κρίσεις	Αύξηση της ασάφειας του κυρίαρχου Παραδείγματος	Αύξηση της ασάφειας, αδυναμία στην εύρεση λύσεων
Επιστημονική Επανάσταση	Προσπάθεια μετάβασης σε νέο Παράδειγμα	Ανατροπή των θεσμών του παλαιού Παραδείγματος
Νέο Παράδειγμα	Επικράτηση νέου Παραδείγματος	Δημιουργία νέων συγκεκριμένων υποδειγμάτων

Θεωρίες μάθησης

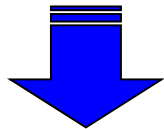
Τόσο οι θεωρητικές μας αντιλήψεις όσο και οι θεωρίες μάθησης είναι προσδιορισμένες χωροχρονικά και κοινωνικά, που σημαίνει ότι διαμορφώνονται και μεταβάλλονται ανάλογα με τις ποικίλες συνθήκες που προσδιορίζουν τη λειτουργία μιας κοινωνίας σε μια ορισμένη χρονική περίοδο.

- Εκπαιδευτικό σύστημα/Βιομηχανική κοινωνία
- Βασική του επιδίωξη είχε την εκμάθηση των ίδιων πραγμάτων, με τον ίδιο τρόπο, από όλους τους μαθητές.
- Ο βαθμός εμπέδωσης των διδασκόμενων γνώσεων διαπιστωνόταν με γραπτές εξετάσεις.

Παραδείγματα & Μοντέλα Διδασκαλίας

Αντικειμενικό Παράδειγμα

Αντικειμενικό
Παράδειγμα

Πολυπολιτισμικό Παράδειγμα

Πολυπολιτισμικό
Παράδειγμα

Το Αντικειμενικό Παράδειγμα

- Μία αντικειμενική Πραγματικότητα
- Αποφυγή Υποκειμενικότητας του Ερευνητή
- Σκοπός της Επιστήμης είναι η ανακάλυψη της Αντικειμενικής Φύσης της Πραγματικότητας και η Πρόγνωση / Έλεγχος των Φαινομένων

Το Αντικειμενικό Μοντέλο

- Κυρίαρχο μέχρι πρόσφατα
- Μετάδοση συγκεκριμένων πληροφοριών, «σταθερής και έγκυρης» γνώσης, μέσω προκαθορισμένου γραπτού υλικού
 - Η γνώση είναι αμετάβλητη
- Ενεργός ρόλος του Εκπαιδευτικού – Πομπού
- Παθητικός ρόλος του Μαθητή – Δέκτη
- Κριτική:
 - Επιφανειακή μάθηση
 - Απομνημόνευση και μηχανική αναπαραγωγή
 - ΜΗ Δόμηση Γνώσης

Το Διαπολιτισμικό Παράδειγμα

- Ερμηνευτική Έρευνα
- Αναθεώρηση Υπαρχουσών Δομών
- Εμφάνιση Νέων Δομών
- Αλληλεπίδραση και βαθιά Κατανόηση Φαινομένων

Αντιπαραβολή
Αντίθετων Ιδεών

Επαναδιαπραγμάτευση
προηγούμενων θέσεων

Το Διαπολιτισμικό Μοντέλο (I)

- Δεν υπάρχει αντικειμενικός κόσμος, ίδιος για όλους
- Η πραγματικότητα είναι το αποτέλεσμα συνεχούς αλληλεπίδρασης των γνωστικών λειτουργιών του ατόμου με τα ποικίλα εξωτερικά και εσωτερικά ερεθίσματα που δέχεται.

Ενεργητική Δημιουργία Εμπειριών,
Νοημάτων και ενός Κόσμου «Προσωπικής
Κατασκευής»

Το Διαπολιτισμικό Μοντέλο (II)

- Εκπαιδευτικός πρέπει να:
 - Κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών
 - Βοηθά στη δημιουργία νέων, δικών τους απόψεων
 - Υποστηρίζει την **Κατασκευή** και όχι την **Απόκτηση** Γνώσης
- Η ίδια η Γνώση πρέπει να αποτελεί κίνητρο μάθησης
- Έμφαση στα Εσωτερικά Κίνητρα και Αμοιβές
 - Αίσθημα Ικανοποίησης, Δημιουργίας, Ταύτισης, Αποτελεσματικότητας, Αμοιβαιότητας και Ικανότητας

Η Διαπολιτισμική Προσέγγιση στην Πράξη – Ο Μαθητής

- Βρίσκεται στο Επίκεντρο του Ενδιαφέροντος
- Έχει ήδη διαμορφωμένες γνωστικές δομές
 - Ατελείς ή Ημιτελείς
- Σύνδεση νέων εμπειριών με τις υπάρχουσες γνώσεις και μνήμες
- Ανάγκη ίδιας δραστηριοποίησης
 - Ψυχική Διάθεση, Συναισθήματα, Κίνητρα
- Πρέπει να μάθει πώς να μαθαίνει

Η Διαπολιτισμική Προσέγγιση στην Πράξη – Ο Εκπαιδευτικός

- Ανάγκη υιοθέτησης νέου μοντέλου
- Νέος Ρόλος
 - Καθοδηγητικός
 - Υποβοηθητικός
 - Εμπυχωτικός
 - Μεσολαβητικός
- Μέσα και Τεχνικές με εστίαση σε:
 - Αναστοχαστική Σκέψη
 - Επίλυση Προβλημάτων

Πλεονεκτήματα της Διαπολιτισμικής Προσέγγισης στην Εκπαίδευση

Για τον Εκπαιδευτικό:

- ✓ Καθοδηγητής, Οργανωτής, Συμπαραστάτης & Εμπυχωτής σε ένα έργο πιο ωραίο, ουσιαστικό και μακρόπνοο
- ✓ Συνδημιουργός στη διαμόρφωση ενεργών και υπεύθυνων προσωπικοτήτων

Για τον Μαθητή:

- ✓ Ανάπτυξη κριτικής σκέψης
- ✓ Εφαρμογή αποκτηθείσας γνώσης
- ✓ Ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος
- ✓ Ανάπτυξη ικανοτήτων και ευελιξία προσαρμογής στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον

Πολυπολιτισμική εκπαίδευση/Κονστρουκτιβισμός

Η πραγματικότητα είναι κάτι που «κατασκευάζεται» στο μυαλό του μαθητή, ο οποίος την ερμηνεύει στηριζόμενος στις προηγούμενες εμπειρίες του. Ακριβώς όμοιος για όλους αντικειμενικός κόσμος δεν θεωρείται ότι υπάρχει.

Αντί για έναν ενιαίο κόσμο ή μία μόνο πραγματικότητα, οι υποστηρικτές του συγκεκριμένου παραδείγματος διατείνονται ότι υπάρχουν πολλοί κόσμοι ή πολλές πραγματικότητες εντός των υποκειμένων που τους κατασκευάζουν, καθένα από τα οποία βιώνει διαφορετικά, αναλόγως των μοναδικών εμπειριών του, αυτούς τους κόσμους

«με ποιον τρόπο ερμηνεύουμε τα γεγονότα;»

- Η πραγματικότητα, αποτελεί ένα δημιούργημα, μια κατασκευή, που προκύπτει από την αλληλεπίδραση των γνωστικών λειτουργιών μας με τα ποικίλα εσωτερικά και εξωτερικά ερεθίσματα που έχουμε δεχτεί και συνεχίζουμε να δεχόμαστε.

Προτάσεις για την εκπαίδευση

(report to unesco of the international commission on the education for the twenty-first century)

- Learning to know (Μαθαίνω να αποκτώ γνώσεις)
- Learning to do (Μαθαίνω να πράττω)
- Learning to live together, learning to live with others (Μαθαίνω να συνυπάρχω και να συνεργάζομαι)
- Learning to be (Μαθαίνω να υπάρχω)

Επιστημολογικές θέσεις

- Η γνώση οικοδομείται ενεργητικά από το μανθάνον υποκείμενο και δε γίνεται δεκτή παθητικά
- Η μάθηση είναι μια προσαρμοστική διαδικασία κατά την οποία αυτός που μαθαίνει οργανώνει τον κόσμο των εμπειριών του και δεν ανακαλύπτει ένα ανεξάρτητο και προϋπάρχοντα κόσμο, ο οποίος υπάρχει έξω από το νου του.

Επιστημολογικές θέσεις (συν.2)

1. Επαγωγικό παράδειγμα
2. Υποθετικό-Παραγωγικό παράδειγμα
3. Παράδειγμα-Κυηη
4. Σχετικιστικό
 - Η πολυπολιτισμική προσέγγιση;
 - 3 & 4
 - Αρνούνται την προνομιακή θέση της επιστημονικής γνώσης σε σχέση με την αλήθεια...

Επιστημολογικές Θέσεις (συν.3)

1. Ρεαλισμός

2. Εμπειρισμός

– Η πολυπολιτισμική προσέγγιση;

- Κινείται προς μια αντι-ρεαλιστική κατεύθυνση αρνούμενος, στην ακραία εκδοχή του, την αληθινή ή την προσεγγιστική γνώση της πραγματικότητας, περιοριζόμενος στην πραγματικότητα του κόσμου των εμπειριών και στην αλήθεια που εκφράζεται με τη δράση μας πάνω στα πράγματα

Πολυπολιτισμικότητα και πολυπλοκότητα

- Πολύπλοκα συστήματα
 - Το σχολείο μπορεί να θεωρηθεί ως ένα πολύπλοκο σύστημα
 - Οριοθετείται τυπικά ως προς το περιβάλλον του (κοινωνικό-οικονομικό-πολιτισμικό)
 - Το σύστημα είναι ανοικτό - μαθητές (φορείς γνώσεων), οι διδάσκοντες (φορείς γνώσεων), εκπαιδευτικό υλικό, κλπ.
 - Δρώντες παράγοντες (μαθητές, διδάσκοντες, διεύθυνση του σχολείου)
 - Αλληλεπίδραση

Οι διαφορές μεταξύ πολυπολιτισμικής και παραδοσιακής προσέγγισης (παραδοσιακή θεώρηση)

- Το αναλυτικό πρόγραμμα καθορίζει
 - Περιεχόμενο σχολικών βιβλίων
- Οι μαθητές (ειδικότερα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση) θεωρείται ότι δεν διαθέτουν ουσιαστική και αξιοποιήσιμη αρχική γνώση
- Όσα συμβαίνουν είναι σε μεγάλο βαθμό προγραμματισμένα μέσα από τις επιλογές του Αναλυτικού Προγράμματος
- Ο εκπαιδευτικός...

Οι διαφορές μεταξύ πολυπολιτισμικής και παραδοσιακής προσέγγισης (παραδοσιακή θεώρηση) (συν.2)

- Οι απαντήσεις των μαθητών... (σωστό ή λάθος)
- Τα εποπτικά μέσα διδασκαλίας είναι εναρμονισμένα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας ώστε να επιτευχθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό οι στόχοι που έχουν τεθεί.

Οι διαφορές μεταξύ πολυπολιτισμικής και παραδοσιακής προσέγγισης (κονστρουκτιβιστική θεώρηση)

- Χαρακτηριστικό της θεώρησης είναι η πολυσχιδής διαπλοκή με το φυσικό, τεχνολογικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον....διαρκή αλληλεπίδραση.
- Η διχοτομική διάκριση σε σωστό και λάθος δεν μπορεί να τεθεί:
 - Η επιστημονική γνώση δεν θεωρείται αλάθητη και αμετάβλητη
 - Η γνώση ικανοποιεί ανάγκες και αλλάζει όταν δεν μπορεί να τις ικανοποιήσει

- Οι μαθητές διαθέτουν αρχική γνώση η οποία πρέπει να εξελιχθεί
- Εξίσου σημαντική με τη γνώση είναι η αλλαγή της, αν και η δεύτερη είναι σημαντικότερη γιατί εκπαιδεύει τους μαθητές στο να μαθαίνουν.

Διαφορές μεταξύ της «παραδοσιακής» και της «διαπολιτισμικής» διδασκαλίας

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΤΑΞΗ	ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΤΑΞΗ
Αρχικά οι μαθητές εργάζονται μόνοι	Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες
Παρουσιάζεται πρόγραμμα μαθημάτων με έμφαση στις βασικές τεχνικές	Το πρόγραμμα μαθημάτων παρουσιάζεται με έμφαση στην κύρια έννοια
Η αυστηρή προσκόλληση σε ένα σταθερό πρόγραμμα μαθημάτων εκτιμάται πάρα πολύ	Οι ερωτήσεις μαθητών επιδιώκονται και εκτιμώνται πάρα πολύ
Οι μαθητές θεωρούνται «λευκές πλάκες», πάνω στις οποίες χαράσσονται πληροφορίες από τον καθηγητή	Οι μαθητές αντιμετωπίζονται ως σκεπτόμενα άτομα που δημιουργούν δικές τους θεωρίες σχετικά με τον κόσμο (γνωστικές μαθήσεις)
Οι καθηγητές γενικώς συμπεριφέρονται ως πομποί, μεταδίδοντας πληροφορίες στους μαθητές	Οι καθηγητές γενικά ασκούν ένα μεσολαβητικό ρόλο διευκολύνοντας την αλληλεπίδραση
Η εκτίμηση για τη γνώση του μαθητή γίνεται συνήθως χωριστά από τη διδασκαλία και συνήθως μέσω γραπτών εξετάσεων	Οι καθηγητές ζητούν τη γνώμη των μαθητών, με σκοπό να εντοπίσουν το επίπεδο γνώσης τους, ώστε να το χρησιμοποιήσουν στην ανάπτυξη νέων εννοιών
Οι καθηγητές ζητούν τις σωστές απαντήσεις για να επικυρώσουν τα μαθήματα	Η αξιολόγηση της γνώσης του μαθητή είναι συνυφασμένη με τη διδασκαλία και λαμβάνει χώρα ενώ ο καθηγητής παρατηρεί τους μαθητές επί τω έργω και μέσω εκθέσεων και φακέλων εργασιών

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ (1/2)

Ο μαθητής και η μάθηση	Ο δάσκαλος	Το Ολοκληρωμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα	Το Εκπαιδευτικό Περιβάλλον	Η Αξιολόγηση
Το έργο του είναι η απόκτηση πληροφοριών (συνήθως με ποσθήθιση).	Δίνει έμφαση στη διαχείριση και τον έλεγχο της τάξης.	Καθορισμένο, αδιαπραγμάτευτο. Το σχολικό εγχειρίδιο είναι στο επίκεντρο της υλοποίησης του Α.Π.	Σε γενικές γραμμές θεωρείται καλό. Ελάχιστες βελτιώσεις πιθανόν να χρειάζονται.	Τα «αντικειμενικά» τεστ είναι το κλειδί για την αξιολόγηση. Οι βαθμοί προκύπτουν από στατιστικά ιστογράμματα ή καμπύλες.
Ο σχεδιασμός των μαθημάτων καθοδηγείται από τη δομή και το περιεχόμενο του μαθήματος και όχι από την προϋπάρχουσα γνώση του μαθητή.	Θεωρεί ότι η μάθηση είναι αποτέλεσμα της δικής του εργασίας.	Έμφαση σε τρόπους κάλυψης όλης της προβλεπόμενης ύλης.	Οι μαθητές πρέπει να κάνουν ό,τι τους λένε και με τον τρόπο που τους λένε.	Τα πολλά τεστ βοηθούν τους μαθητές να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των μαθημάτων.
Η «αποτυχία» θεωρείται ως έλλειψη ικανότητας, ταλέντου ή κινήτρων.	Με σαφή τρόπο επιβραβεύει ή αποδοκιμάζει/τιμωρεί τους μαθητές με στόχο τη δημιουργία κινήτρων για μάθηση.	Η γνώση θεωρείται ως η «αλήθεια» που πρέπει να μαθευτεί.	Το Α.Π. που υλοποιεί το σχολείο είναι γενικά καλό, αλλά περισσότερη έμφαση πρέπει να δοθεί στα «βασικά» του Α.Π.	Οι μέθοδοι αξιολόγησης που είναι χρονοβόρες, (π.χ. παραγωγή κειμένων, ομαδικές εργασίες κ.ά.) δεν αξίζουν το χρόνο και την προσπάθεια.
Η χρήση «αντικειμενικών» τεστ επικυρώνει τη θεώρηση των μαθητών ως «άδειων δοχείων» που πρέπει να γεμίσουν με πληροφορίες.	Το «χάρισμα» της αποτελεσματικής διδασκαλίας είναι επιθυμητό.	Ελάχιστη μέριμνα για το συναισθηματικό ή τον ψυχικό κόσμο των μαθητών.	Οι δάσκαλοι πρέπει να επιβραβεύονται ανάλογα με την επίδοση των μαθητών τους στα «τυποποιημένα	Αποθήκες θεμάτων, συλλογές ερωτήσεων και προβλημάτων που καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις, είναι οι κύριες πηγές των δασκάλων για τη δημιουργία των τεστ σε συνεργασία με το αντίστοιχο υλικό των σχολικών εγχειριδίων.

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ (2/2)

Ο μαθητής και η μάθηση	Ο δάσκαλος	Το Ολοκληρωμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα	Το Εκπαιδευτικό Περιβάλλον	Η Αξιολόγηση
<p>Η διδασκαλία σε ομάδες γίνεται με τρόπο που επικυρώνει ότι η αποτυχία οφείλεται σε έλλειψη ικανοτήτων ή ταλέντων.</p>	<p>Τα οπτικοακουστικά βοηθήματα και τα πολυμέσα θεωρούνται ως μέσα διανομής πληροφοριών και όχι ως εργαλεία, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να σχηματίσουν νοήματα ή να κατανοήσουν.</p>	<p>Η ύλη που θα διδαχθεί και ο τρόπος αξιολόγησης της μάθησής της πρέπει να βρίσκονται σε στενή αντιστοιχία μεταξύ τους (ένα προς ένα).</p>	<p>Τα χρόνια υπηρεσίας και οι ακαδημαϊκοί τίτλοι που αποκτήθηκαν είναι κυρίως η βάση για τον υπολογισμό των αποδοχών.</p>	<p>Η γνώση, τα φαινόμενα, οι νόμοι, κλπ, πρέπει να μαθευτούν πριν κατανοηθούν επαρκώς. Συνεπώς τα τεστ πρέπει να αξιολογούν τη γνώση τους νόμους κλπ.</p>
<p>Η επιβράβευση και η αποδοκιμασία/ τιμωρία χρησιμοποιούνται ως κίνητρα για μάθηση.</p>	<p>Δεξιότητες όπως να παραδίδει καλά τη γνώση (διαλέξεις) και να γράφει τεστ, θεωρούνται ότι είναι σημαντικές.</p>	<p>Η πολιτεία, οι εξετάσεις για τα πανεπιστήμια θέτουν τα κριτήρια και το επίπεδο δυσκολίας για την ύλη που πρέπει να διδαχθεί.</p>	<p>Οι θεωρίες μάθησης και τα πορίσματα της έρευνας θεωρούνται ότι είναι άσχετες με την πραγματικότητα. Δεν επηρεάζουν τους εκπαιδευτικούς ή τους σχεδιαστές των δράσεων στο σχολείο.</p>	
	<p>Δεν λαμβάνονται σοβαρά υπόψη από τους συντάκτες των Α.Π., ούτε θεωρούνται ικανοί να συμβάλλουν στην ανάπτυξή τους.</p>	<p>Οι εκδότες και οι αρμόδιες αρχές θεωρούνται ως υπεύθυνοι για την ανάπτυξη των Α.Π.</p>	<p>Η διοίκηση πρέπει να κυριαρχεί και να καθοδηγεί τη λειτουργία του σχολείου.</p>	

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΚΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Ο μαθητής και η μάθηση	Ο δάσκαλος	Το Ολοκληρωμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα	Το Εκπαιδευτικό Περιβάλλον	Η Αξιολόγηση
<p>Ο μαθητής πρέπει να βοηθείται για να για να δημιουργήσει τα νέα νοήματα με βάση την αρχική του γνώση.</p>	<p>Δίνει έμφαση στο να μάθει τι ήδη γνωρίζει ο μαθητής, πριν τον διδάξει.</p>	<p>Έμφαση σε σημαντικές έννοιες και δεξιότητες.</p>	<p>Τιθάσευση της τάσης για αποστήθιση.</p>	<p>Η πρόοδος των μαθητών πρέπει να παρακολουθείται με φακέλους που θα περιέχουν μια ευρεία ποικιλία από δείκτες λειτουργικής μάθησης.</p>
<p>Η διδασκαλία με στόχο την κατανόηση είναι πρωταρχικής σημασίας για τη δημιουργία των θετικών στάσεων και της εμπειρίας ότι μπορούν να μάθουν.</p>	<p>Οι πρακτικές που ακολουθεί καθοδηγούνται από τις σύγχρονες θεωρίες και την έρευνα.</p>	<p>Αναγνωρίζει την ποικιλία των μαθητών και την αναγκαιότητα ποικιλίας προτάσεων για τη μάθηση.</p>	<p>Δίνει έμφαση στην κατανόηση και στη μάθηση με κατανόηση, ενδυναμώνοντας τη δημιουργικότητα.</p>	<p>Πρέπει να χρησιμοποιείται μια ευρεία ποικιλία από μεθόδους αξιολόγησης.</p>
<p>Απαιτούνται δεξιότητες από/ό την πλευρά του δασκάλου για την ανάδειξη της προϋπάρχουσας γνώσης. (ερωτήσεις, εννοιολογικοί χάρτες, συνεντεύξεις, κ.ά.)</p>	<p>Κάνει σαφή διάκριση μεταξύ της τοπικής ή της λογικής δομής της γνώσης που διδάσκει και του τρόπου οργάνωσής της για να διευκολυνθεί η μάθηση. Χρησιμοποιεί κατάλληλα μέσα (π.χ. εννοιολογικούς χάρτες)</p>	<p>Δίνει έμφαση στο ότι η γνώση είναι εξελισσόμενη και όχι στατική.</p>	<p>Αρκετά από τα προγράμματα σπουδών των φοιτητών που πρόκειται να γίνουν εκπαιδευτικοί, είναι αναχρονιστικά και χρειάζεται να αναθεωρηθούν.</p>	<p>Τα αντικειμενικά τεστ μετρούν μόνο ένα μικρό ποσοστό (περίπου 10%) των δεξιοτήτων και της αποτελεσματικότητας σε πραγματικές καταστάσεις.</p>

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ[1] (1/2)

Ο μαθητής και η μάθηση	Ο δάσκαλος	Το Ολοκληρωμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα	Το Εκπαιδευτικό Περιβάλλον	Η Αξιολόγηση
Οι μαθητές χρειάζονται βοήθεια για να μάθουν τον τρόπο που μαθαίνουν και το πώς να μαθαίνουν.	Χρησιμοποιεί τεχνικές που βοηθούν τους μαθητές να μάθουν πώς να μαθαίνουν.	Μεγάλη ποικιλία διδακτικών-μαθησιακών έργων με ανάλογη ποικιλία τρόπων αξιολόγησης.	Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών πρέπει να τους εφοδιάσει με δεξιότητες για όλη τους την καριέρα και με τη νοοτροπία της βελτίωσης και ανανέωσης των γνώσεών τους.	Η αξιολόγηση πρέπει να βοηθάει τους μαθητές και εκπαιδευτικούς να προσδιορίσουν τα σημεία δυσκολίας και τα προβλήματα μάθησης και να σχεδιάζουν από κοινού αντιμετώπισή τους.
Οι δυνατότητες των μαθητών είναι πολύ μεγαλύτερες από αυτές που συνήθως εκδηλώνονται.	Αισιόδοξη προοπτική για τις δυνατότητες των μαθητών.	Εμπιστοσύνη στην κατανόηση ως προϋπόθεση για τη μάθηση και ανάλογη αντιμετώπιση στο σχεδιασμό των κριτηρίων αξιολόγησης.	Η δομή της υπηρεσιακής εξέλιξης πρέπει να κρατάει τους πλέον ικανούς δασκάλους στην εκπαίδευση και να τους παρακινεί να βοηθούν τους υπόλοιπους.	Η αξιολόγηση πρέπει να κάνει τους μαθητές υπεύθυνους για τη μάθησή τους υποδεικνύοντας και τους κατάλληλους τρόπους για να πετύχουν.
Τα συναισθήματα και η ψυχική διάθεση είναι σημαντικά.	Αποδίδει την έλλειψη κινήτρων, σε μεγάλο ποσοστό, στην έλλειψη κατανόησης ή σε ανάλογες προηγούμενες εμπειρίες.	Μεγαλύτερη έμφαση στην ενδυνάμωση των μαθητών παρά στην κάλυψη της διδακτέας ύλης.	Η πρακτική της διδασκαλίας πρέπει να είναι εδραιωμένη στη θεωρία και την έρευνα και να αξιολογείται με ανάλογο τρόπο.	Οι δάσκαλοι πρέπει, ανάλογα με τις ευκαιρίες που δίνονται, να καλούν σε συνεντεύξεις τους μαθητές τους για να γνωρίσουν καλύτερα θέματα όπως προϋπάρχουσα γνώση, στάσεις, ενδιαφέροντα, δυσκολίες στη μάθηση, κ.ά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ[1] (2/2)

Ο μαθητής και η μάθηση	Ο δάσκαλος	Το Ολοκληρωμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα	Το Εκπαιδευτικό Περιβάλλον	Η Αξιολόγηση
Ο μαθητής είναι υπεύθυνος για τη μάθησή του.	Είναι υπεύθυνος για την ανταλλαγή νοημάτων και την κοινοκτημοσύνη τους μεταξύ των μαθητών και μεταξύ των μαθητών και του ιδίου.		Οι σημαντικές αποφάσεις της σχολικής ζωής λαμβάνονται σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τη διοίκηση του σχολείου.	
	Θεωρεί ότι η απόκτηση δεξιοτήτων είναι σημαντική διότι χρησιμοποιούνται και στη μετέπειτα ζωή.			

Στρατηγικές χρήσιμες για το διδάσκοντα, κατά την εφαρμογή του διαπολιτισμικού μαθήματος.

ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ	ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΝΤΑΣ ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ	ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ
Να κάνει ερωτήσεις.	Να έχει πιθανές εναλλακτικές προτάσεις.	Να κατασκευάζει και να εξηγεί ένα μοντέλο.	Να εφαρμόζει γνώση και τεχνικές.
Να έχει υπόψη του απαντήσεις στις ερωτήσεις.	Να ψάχνει για πληροφορίες.	Να δημιουργεί μια νέα επεξήγηση.	Να μεταφέρει γνώση και τεχνικές.
Να σημειώνει απρόβλεπτα φαινόμενα.	Να πειραματίζεται με υλικά.	Να επανεξετάζει και να συζητεί κριτικά λύσεις.	Να δίνει πληροφορίες και ιδέες.
Να αναγνωρίζει καταστάσεις όπου οι αντιλήψεις των μαθητών ποικίλλουν.	Να παρατηρεί συγκεκριμένα φαινόμενα.	Να ολοκληρώνει μια λύση με τις υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες.	Να θέτει καινούριες ερωτήσεις.
	Να σχεδιάζει κάποιο μοντέλο.		Να προωθεί νέα προϊόντα και ιδέες.
	Να συγκεντρώνει και να οργανώνει στοιχεία.		Να χρησιμοποιεί μοντέλα και ιδέες για να προκαλεί τη συζήτηση και την αποδοχή των άλλων.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση (1/2)

- 1 Η διαπολιτισμική εκπαίδευση, θα πρέπει να λογίζεται, ως μια διαδικασία μεταρρύθμισης με στόχο το μετασχηματισμό του σχολείου και της κοινωνίας, ώστε
 - a. να παρέχονται σε όλους τα μέσα να εκφραστούν ως ατομικές και συλλογικές προσωπικότητες,
 - b. να προβάλουν τις δικές τους πολιτισμικές απαιτήσεις και να έχουν την υποστήριξη και τη συνεργασία του κράτους στην αναζήτηση πολιτιστικής ταυτότητας, ελευθερίας και αυτοεκπλήρωσης.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση (2/2)

- 2 Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στοχεύει:
 - a. σε ουσιώδεις αναθεωρήσεις του εκπαιδευτικού συστήματος και του σχολείου εν γένει και
- Οι αλλαγές αυτές κρίνονται απαραίτητες, προκειμένου το εκπαιδευτικό σύστημα να ανταποκριθεί στη σημερινή πολυπολιτισμική πραγματικότητα και στις ανάγκες όλων των μαθητών.

Η ιδιαιτερότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

- Η διαπολιτισμική εκπαίδευση, και το διαπολιτισμικά προσανατολισμένο σχολείο ως μία βασική της έκφραση, αναδύεται μέσα από τη γλωσσική και πολιτισμική πολλαπλότητα και την αναγνώριση της ετερότητας στο σχολείο, με **εκπαιδευτικά προγράμματα** που δεν απευθύνονται σε συγκεκριμένες εθνοπολιτισμικές ομάδες, αλλά σε όλες τις κοινωνικές ομάδες, όλο το μαθητικό πληθυσμό.

Στόχοι της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Banks, 2004) (1/3)

1. Ένας βασικός στόχος της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι να βοηθήσει τα άτομα να αποκτήσουν μεγαλύτερη αυτογνωσία (...)
2. να παρέχει στους μαθητές πολιτιστικές, εθνικές και γλωσσικές εναλλακτικές θέσεις. Ιστορικά, το σχολικό πρόγραμμα σε χώρες της Δύσης έχει επικεντρωθεί κυρίως στην ιστορία των πολιτισμών (Graham 2005)

Στόχοι της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Banks, 2004) (2/3)

3. να προσφέρει σε όλους τους μαθητές δεξιότητες, ικανότητες και γνώσεις που απαιτούνται για να έχουν την δυνατότητα να συνεργαστούν και να αναπτυχθούν σε συνεργασία και με άλλους πολιτισμούς ...
4. να μειώσει τις προκαταλήψεις και τις διακρίσεις εθνικών και φυλετικών ομάδων, λόγω πολιτιστικών χαρακτηριστικών. (Alba & Nee, 2003)

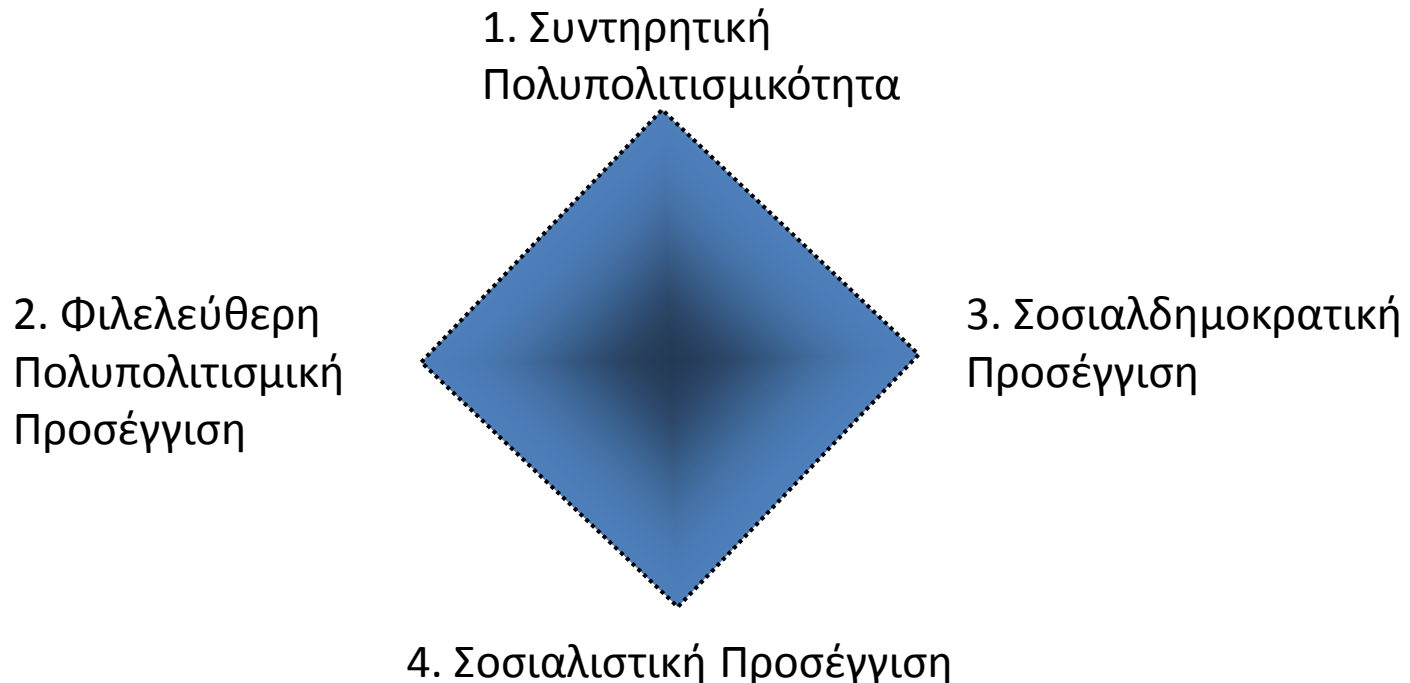
Στόχοι της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Banks, 2004) (3/3)

5. Συναγωνισμός μαθητών: Νέα Υόρκη, Λονδίνο, Παρίσι, Βερολίνο//Ινδία, Πακιστάν. (Friedman, 2005)
6. να βοηθήσει τα άτομα από διαφορετικές φυλετικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές ομάδες να αποκτήσουν τις γνώσεις, τις στάσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για να λειτουργήσουν αποτελεσματικά στην παγκόσμια κοινότητα. (Banks, 2004)

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (TORRES)

- Ο Torres (1998, 181) αναφέρει τέσσερις προσεγγίσεις στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση. Οι προσεγγίσεις αυτές είναι η συντηρητική πολυπολιτισμικότητα, η φιλελεύθερη πολυπολιτισμική προσέγγιση, η σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση και η σοσιαλιστική προσέγγιση.

Οι 5 διαστάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (1/7)

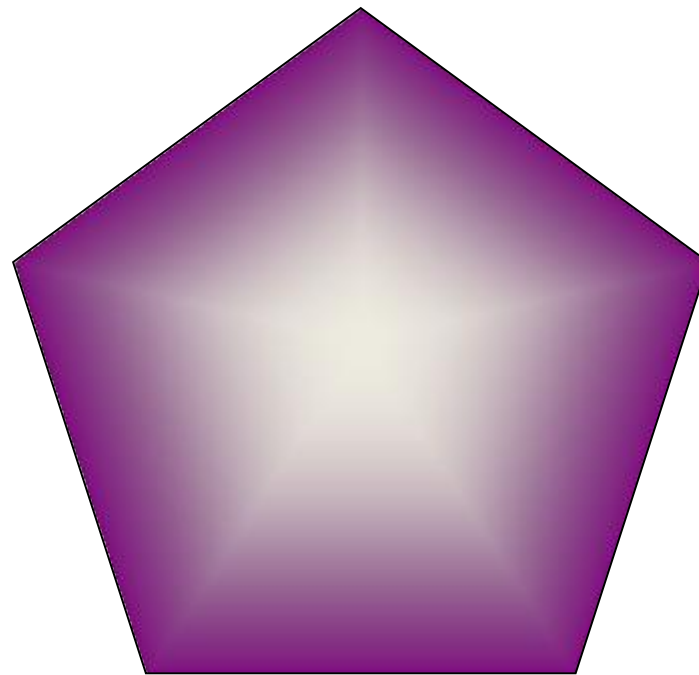
- Σύμφωνα και με τον Banks (1999), πέντε είναι οι διαστάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον σχεδιασμό και την αποτελεσματική λειτουργία ενός διαπολιτισμικού σχολικού προγράμματος.

Οι 5 διαστάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (2/7)

Ενσωμάτωση του
Περιεχομένου

Δημιουργία μιας
Σχολικής
Κουλτούρας &
Σχολικής Δομής
Ενδυνάμωσης

Παιδαγωγική
Ισοτιμίας

Διαδικασία
Οικοδόμησης της
Γνώσης

Μείωση της
Προκατάληψης

Οι 5 διαστάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (3/7)

1. ενσωμάτωση του περιεχομένου. Η ενσωμάτωση του περιεχομένου είναι ο βαθμός στον οποίο οι διδάσκοντες χρησιμοποιούν παραδείγματα, δεδομένα και πληροφορίες από μία πληθώρα πολιτισμών και ομάδων για να απεικονίσουν τις βασικές έννοιες, αρχές, γενικεύσεις και θεωρίες σε ένα θεματικό χώρο ή επιστημονικό πεδίο

Οι 5 διαστάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (4/7)

2. διαδικασία οικοδόμησης της γνώσης. Η διαδικασία οικοδόμησης της γνώσης σχετίζεται με τον βαθμό που οι διδάσκοντες βοηθούν τους μαθητές να κατανοήσουν, να ερευνήσουν και να προσδιορίσουν με ποιο τρόπο οι έμμεσες πολιτισμικές αντιλήψεις, τα πλαίσια αναφοράς, οι προοπτικές και οι μεροληπτικές προσεγγίσεις ενός επιστημονικού πεδίου επηρεάζουν τους τρόπους οικοδόμησης της γνώσης μέσα σε αυτό

Οι 5 διαστάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (5/7)

3. μείωση της προκατάληψης. Η μείωση της προκατάληψης εστιάζει στα χαρακτηριστικά των φυλετικών στάσεων των μαθητών και πώς μπορούν να τροποποιηθούν μέσα από μεθόδους και υλικά διδασκαλίας

Οι 5 διαστάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (6/7)

4. παιδαγωγική ισοτιμίας. Η παιδαγωγική ισοτιμίας αναφέρεται στις περιπτώσεις που οι διδάσκοντες τροποποιούν τη διδασκαλία τους με τρόπους που να διευκολύνουν την ακαδημαϊκή πρόοδο των μαθητών διαφορετικών φυλετικών, πολιτισμικών και κοινωνικο-ταξικών ομάδων. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από διάφορους τρόπους διδασκαλίας που συνάδουν με το ευρύτερο φάσμα μορφών εκμάθησης στα πλαίσια διαφορετικών πολιτισμικών και εθνικών ομάδων

Οι 5 διαστάσεις τις διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (7/7)

5. μία σχολική κουλτούρα και σχολική δομή ενδυνάμωσης. Η τελευταία σημαντική διάσταση ενός ολοκληρωμένου διαπολιτισμικού προγράμματος διδασκαλίας είναι μία κοινωνική κουλτούρα και δομή ενδυνάμωσης η οποία περιγράφει τη διαδικασία αναδιάρθρωσης της κουλτούρας και οργάνωσης του σχολείου ώστε οι μαθητές από διαφορετικές φυλετικές, εθνικές και κοινωνικο-ταξικές ομάδες να βιώσουν εκπαιδευτική ισότητα και ενδυνάμωση.

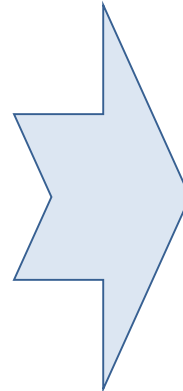
Mc LAREN

Πολυπολιτισμικότητα

Συντηρητική

Φιλελεύθερη

Αριστερο-Φιλελεύθερη

Κριτική

Πολυπολιτισμικότητα

Ποια η θέση της έρευνας και του ακαδημαϊκού λόγου για την πολυπολιτισμικότητα και την πολυπολιτισμική εκπαίδευση;

Χαρακτηριστικά της διαπολιτισμικής προσέγγισης, 1η

- Συμπεραίνουμε πως η κατάλληλη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στο διαπολιτισμικό μοντέλο αποτελεί κρίσιμο παράγοντα στην προώθησή του. Προώθηση του μοντέλου αυτού σημαίνει:
 - Προώθηση της ομαδικής εργασίας, με παροχή ευκαιριών για συνεργασία και συζήτηση μεταξύ των μαθητών και ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής τους.
 - Ανάπτυξη ενός συστήματος επικοινωνίας, στα πλαίσια του οποίου οι μαθητές συνδιαλέγονται μεταξύ τους και με τον εκπαιδευτικό, και παίρνουν πρωτοβουλίες.

Χαρακτηριστικά της διαπολιτισμικής προσέγγισης, 2η

- Ανάθεση στους μαθητές των ρόλων του υπεύθυνου, ενεργού υποκειμένου, που αποφασίζει υπεύθυνα και συνεργάζεται αρμονικά στην τάξη.
- Θεώρηση της βαθμολογίας ως μέσου αυτογνωσίας και όχι ως μέσου σύγκρισης με τους άλλους.
- Ενίσχυση των εσωτερικών κινήτρων του ενδιαφέροντος, της περιέργειας, της επιθυμίας για προσωπική διαμόρφωση του περιβάλλοντος κόσμου.

Υποθέσεις για τις δυσκολίες διείσδυσης της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην Ελλάδα (1/6)

1. Το μικρό σχετικά χρονικό διάστημα
2. Τον περιορισμό της διείσδυσης του διαπολιτισμικού παραδείγματος στο χώρο της Προσχολικής και της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης
3. Η έλλειψη μιας μεθοδολογίας αλλαγών της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η οποία θα προσδιόριζε τις υπάρχουσες αδυναμίες, θα τις μελετούσε, θα πρότεινε λύσεις μικρής ή μεγάλης κλίμακας, τις οποίες θα προωθούσε και θα αξιολογούσε.

Υποθέσεις για τις δυσκολίες διείσδυσης της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην Ελλάδα (2/6)

4. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία μάθηση (Παγιωμένες απόψεις)
5. Το κυρίαρχο παράδειγμα είναι το ακόλουθο:
 - Η διδασκαλία ταυτίζεται με τη μετάδοση πληροφοριών στους μαθητές
 - Η μάθηση ταυτίζεται με την απόκτηση των πληροφοριών, συχνά με αποστήθιση
 - Η αξιολόγηση της μάθησης είναι αθροιστική. Στοχεύει να προσδιορίσει το πόσο πέτυχαν οι μαθητές να αποκτήσουν τις πληροφορίες που διδάχθηκαν.

Υποθέσεις για τις δυσκολίες διείσδυσης της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην Ελλάδα (3/6)

6. Η ποιότητα της επιστημονικής γνώσης των εκπαιδευτικών
7. Ραγδαία αύξηση των επιστημονικών γνώσεων σε πολλούς τομείς σε συνδυασμό με την έλλειψη συστηματικής επιμόρφωσης...(βιολογία, υπολογιστές κτλ.)
8. Η απροθυμία να παραχωρήσουν μέρος της «εξουσίας» στους μαθητές τους

Υποθέσεις για τις δυσκολίες διείσδυσης της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην Ελλάδα (4/6)

9. Η εκπαιδευτική παράδοση εντός της οποίας λειτουργούν οι εκπαιδευτικοί και της οποίας είναι «πνευματικά τέκνα»
 - Αναρωτιούνται για παράδειγμα: γιατί να αναθέσουν στις ομάδες την επίλυση προβλήματος; Γιατί να μην προτιμήσουν να τους κρατήσουν ήσυχους να τους δώσουν ευκαιρίες για πρακτική εξάσκηση και στο τέλος να τους αξιολογήσουν αν τις έχουν μάθει;

Υποθέσεις για τις δυσκολίες διείσδυσης της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην Ελλάδα (5/6)

10. Τα ασφυκτικά πλαίσια που προσδιορίζουν τα Αναλυτικά Προγράμματα και οι εξετάσεις
11. Το αναλυτικό πρόγραμμα και ειδικότερα η εντολή για να διδαχτεί ολόκληρη η προβλεπόμενη ύλη είναι ανασταλτικός παράγοντας για την προώθηση των θέσεων της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην καθημερινή διδακτική πρακτική.
12. Δεν υπάρχει χρόνος για να «φέρουν» όλους τους μαθητές τους στο ίδιο υψηλό επίπεδο.

Υποθέσεις για τις δυσκολίες διείσδυσης της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην Ελλάδα (6/6)

13. Να συμβιβαστούν, να σιγουρευτούν ότι δίδαξαν...,
14. Κοινωνία-βαθμοί, τεστ
15. Γονείς-βαθμοί
16. Οι απόψεις των μαθητών για τη διδασκαλία και τη μάθηση σε σχέση με τους προσωπικούς τους στόχους

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Χρήστος Παρθένης, 2015. Χρήστος Παρθένης. «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ενότητα 4: Θεωρίες Μάθησης: Το αντικειμενικό και το πολυπολιτισμικό "Παράδειγμα"». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/PPP108>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

